

БИЗНЕС КОМПАС

за Великобритания през 2021 г.

1. Обща информация

ТЕРИТОРИЯ
243 610 кв. км.

НАСЕЛЕНИЕ
68,1 млн души

СТОЛИЦА
Лондон

БВП: 1,96 трилиона британски лири

НАЦИОНАЛЕН ПРАЗНИК

м. юни – честване на Официалния рожден ден на Н.В. Кралица Елизабет II, Парад за рождения ден на Нейно Величество и Национален Ден

НАЦИОНАЛНА ВАЛУТА
британска лира

ОФИЦИАЛЕН ЕЗИК
английски, уелски, шотландска форма на галски

2. Държавно устройство

Форма на управление

Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия обхваща Англия, Уелс, Шотландия и Северна Ирландия. Формата на управление е конституционна монархия.

Законодателна власт

Великобритания няма писана конституция. Основополага се на закони, приемани от Парламента. Министър-председателят обикновено е лидерът на политическата партия, спечелила изборите. Парламентът е двукамарен и се състои от Камара на лордовете и Камара на общините. Изборите се провеждат на период до пет години от датата на провеждане на предишните.

3. Икономика и основни макроикономически показатели на страната

Великобритания е шеста по големина икономика в света и независимо от побавното от очакваното възстановяване на растежа след пандемията от КОВИД-19 и нарастващата конкуренция от развиващите се страни, се очаква Великобритания да остане една от водещите икономики.

На 1 януари 2020 г. страната официално напусна ЕС след 48 години членство в Съюза.

Основни макроикономически показатели Великобритания

Показател	2019	2020	2021
Ръст на БВП	1,0%	-9,0%	4,2%
Инфлация	1,4%	0,8%	1,5%
Безработица	4,0%	5,0%	6,6%
Бюджетен дефицит	-1,9%	-17,0%	-7,4%
Държавен дълг като % от БВП	84,2%	100,8%	113%

Източник: Office of National Statistics

Британската икономика отбелязва рекорден спад на БВП от 9,9% през 2020 г., което е най-драстичното снижение през последните 300 години. Сред най-силно засегнатият сектор е строителството с намаление от 12,5%, следвано от земеделието с 9,4%, услугите с 8,9% и производството с 8,6%. Единственият положителен знак е избягването на прогнозираната двойна рецесия през последното тримесечие на 2020 година, дължащо се на ръст от 1,2% през м. декември.

Вследствие от пандемията от КОВИД-19 Великобритания регистрира най-лош икономически резултат сред страните от Г-7 както и спрямо по-големите страни. Броят на заразените и починали от пандемията е сред най-високия в света. Ограниченията за превенция на разпространението ощетиха най-силно сектора на услугите, който е и най-значимият генератор на БВП на страната.

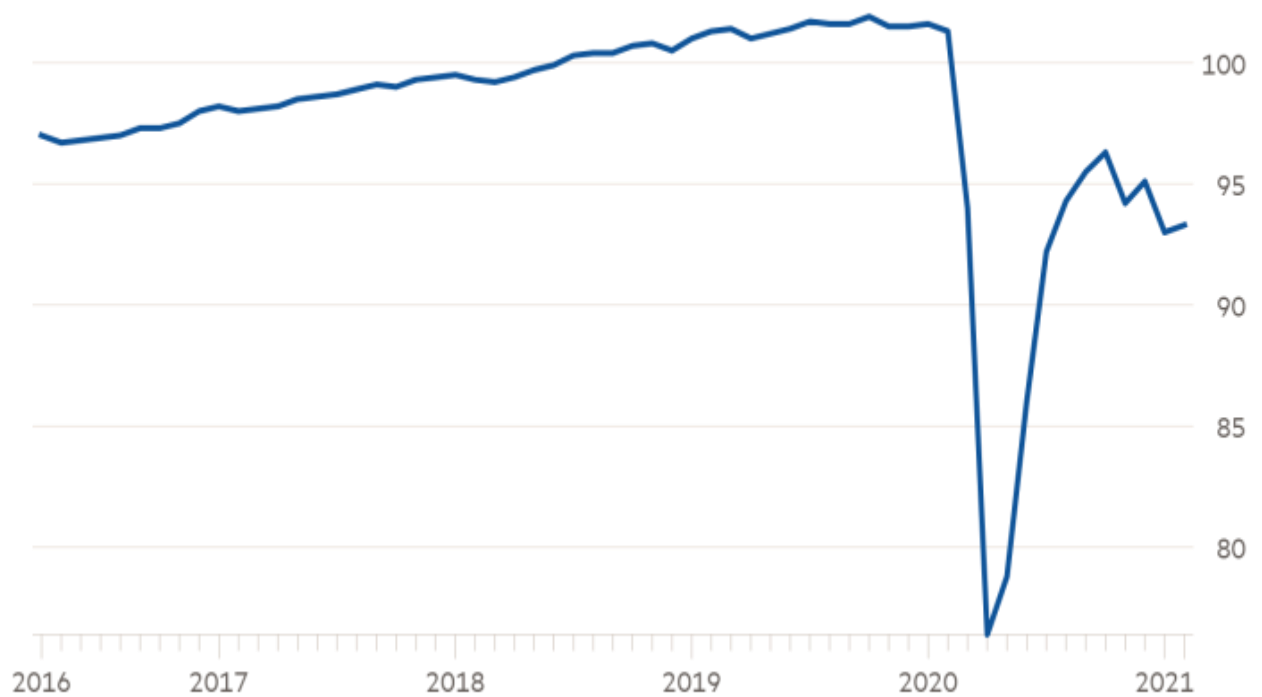
Нивата на безработицата временно се задържат на 5%, най-вече поради сериозната финансова субсидия от страна на британското правителство с цел запазване на работните места. Очакванията са за бързо нарастване до 7,5% в случай, че държавното подпомагане бъде преустановено.

Икономическото развитие се забавя и в резултат от Брекзит. В края на м. януари 2021 г. Амстердам за пръв път надмина Лондонското сити по размера на търговията с акции. През м. януари ежедневно в Амстердам се търгуваха акции в размер на 9,2 млрд. евро, докато в Лондон обемите достигаха до 8,6 млрд. евро. Независимо, че тези развития няма да доведат до непосредствен отлив на работни места, очакванията в дългосрочен план за продължаваща хегемония на Ситито не са оптимистични. Процесите се задълбочават и поради бавния напредък за постигане на еквивалентност на регулаторните режими на финансовите услуги, което би осигурило достъп на някои британски финансови институции до пазара в ЕС.

В резултат от забавянето се очаква пълно възстановяване на британската икономика чак в края на 2023 г, а не както досега през 2022 г. Растежът на БВП за 2021 г. се очаква да достигне 3,4%, а през 2022 г. до 4,3%. По отношение на безработицата, траен спад се предвижда чак през 2025 г. Процентът на дълга към БВП ще нарасне от 100% на 110% през 2021 г., а бюджетният дефицит да спадне от 17,7% до 6,1% през 2021 г.

The UK economy edged up in February

GDP index, 2018=100

Sources: ONS, Refinitiv

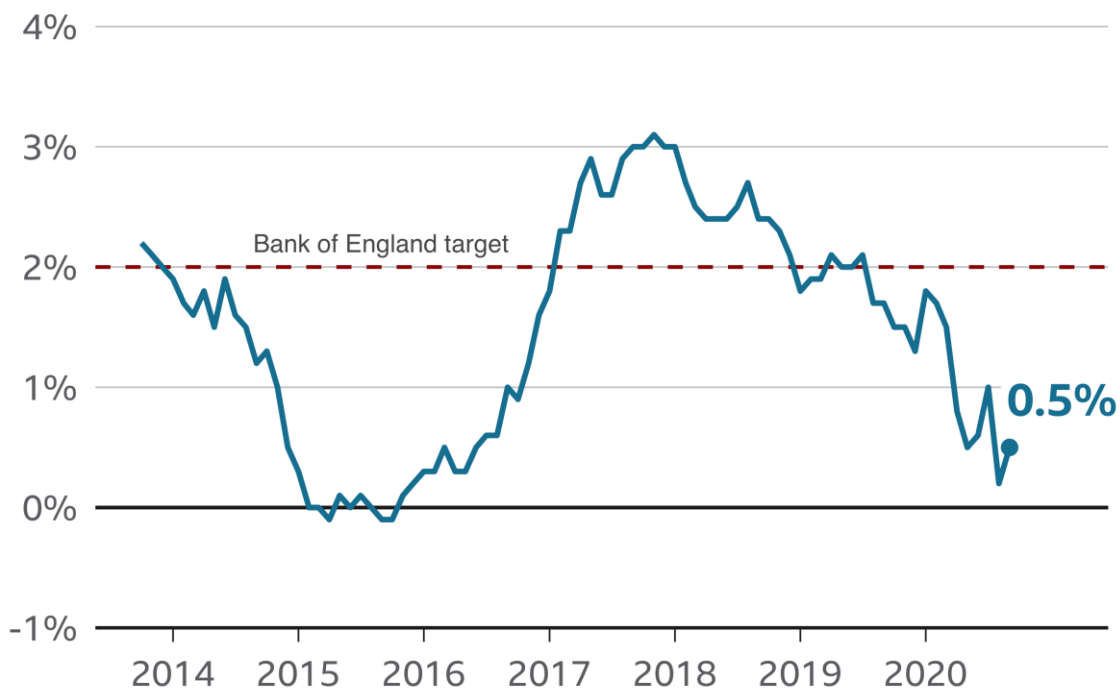
© FT

Ръст на БВП на Великобритания

Източник: Financial Times

Inflation rebounds to 0.5%

Consumer Prices Index

Source: Office for National Statistics

Нива на инфлацията във Великобритания

Източник: Office for National Statistics

Досега Великобритания беше най-привлекателната страна за осъществяване на инвестиционни проекти в Европа като 45% от инвестициите бяха с произход от ЕС. След Брекзит се забелязват признаци на отлив на чуждестранни инвестиции. Според данни на Конференцията на ООН за търговия и развитие, през 2019 г. привлечените в страната инвестиции спадат за втора поредна година с 10% до 59 млрд. британски лири. Независимо, че през 2020 г. Обединеното кралство все още остава център номер едно в Европа за привличане на инвестиции във високи технологии и иновации, се регистрира спад от 16% спрямо предходната година. Същевременно страните от ЕС успяват да увеличат генерираните в този сектор инвестиции с 44%.

В опит да стимулира растежа на британската икономика в дългосрочен план и да неутрализира ефекта от COVID-19, британското правителство извърши значителни разходи в размер на над 100 млрд британски лири с цел запазване на производства и работни места по време на пандемията. В резултат брутният държавен дълг се повиши с 15%, което се очаква да доведе до увеличение на данъците в краткосрочен план.

В краткосрочен план най-сериозната заплаха за двустранните икономически отношения е ефектът от Брекзит. През м. януари българският износ за Великобритания намалява с 39,4%, а британският внос към България се свива с 65,3%. Драматичният спад съответства на общата тенденция за редуциране на търговията между Великобритания и ЕС. През м. януари британският износ към ЕС се свива с 41%, а този от ЕС към Обединеното Кралство – с 29%.

Сред основните причини за съкращението на търговските обеми са възникналите административни спънки вследствие на постигнатото в последния момент Споразумение за търговия между ЕС и ОК. Сред тях се открояват непознаването на новите изисквания за определяна правилата на произход на стоките, недостигът на административен и логистичен ресурс от британската страна на границата, сложността на изискванията за попълване на новите митнически документи и липсата на финансов ресурс най-вече от страна на малките и средните предприятия.

Двойното поскъпване на международните превози вследствие на отлива от превозвачи, дължащо се и на мерките за COVID-19 тестване, допълнително затруднява търговията. Правилата за промяна на начините за начисляване на ДДС от 1 януари 2021 г, приети от британска страна, предизвикаха масов отлив от онлайн търговията.

Великобритания е на 10-то място по износ в света и на 4 място по внос. Износът за 2020 г. възлиза на стойност 571,7 млрд. британски лири, отбелязвайки спад от 15,7% в сравнение с 2019 г. Вносът в ОК е на стойност 581,3 млрд. британски лири, като отново се наблюдава тенденция на намаляване с 18,9% спрямо 2019 г.

Основните стоки, които формират износа през 2020 г., включват:

Стоки	Износ в млрд британски лири
Превозни средства	21,6
Медицински и фармацевтични продукти	21,1
Генератори	20,5
Минерални горива	16,4
Цветни метали	14,8
Благородни метали	11,0
Въздухоплавателна индустрия	10,3
Органични химикали	9,5
Измервателни инструменти	8,7
Електрически изделия	8,1

Източник: HM Revenue and Customs

Основни пазари за британския износ са Германия Китай, Холандия, САЩ, Франция, Ирландия, , Швейцария, Белгия, Италия и Испания.

Основните стоки, които формират вноса през 2020 г., включват:

	Внос в млрд британски лири
Превозни средства	26,5
Медицински и фармацевтични продукти	22,0
Облекло и аксесоари	20,5
Телекомуникационно оборудване	18,4
Офис оборудване	14,2
Генератори	14,0
Цветни метали	13,7
Електрически изделия	13,1
Измервателни устройства	12,9
Минерални горива	12,3

Източник: HM Revenue and Customs

Най-големи вносители във Великобритания са Германия, САЩ, Холандия, Китай, Франция, Белгия, Норвегия, Италия, Испания и Ирландия.

Природни ресурси

Нефтът и газът формират 73% от енергийния микс на Великобритания като съответно 44% и 29% от ресурсите се добиват в страната. Страната е нетен вносител на енергийни ресурси, местният добив през 2019 г. достига до 94,5 млн тона като бележи незначителен ръст спрямо 2018 г. Великобритания разполага с газови и нефтени залежи, които до 2025 година биха били достатъчни да осигуряват половината от консумацията на страната. Очаква се залежите от нефт в Северно море да осигуряват производство в продължение на още 30-40 години.

Великобритания извършва проучвания за наличие на залежи на шистов газ. По последни данни, Великобритания разполага със залежи от шистов газ от 37,6 трилиона кубически метра, което количество е достатъчно да покрие консумацията на газ на страната за период от 25 години.

Традиционен производител на въглища в миналото, Великобритания вече е нетен вносител и произвежда едва 2 млн тона въглища през 2019 година, което представлява спад от 23% спрямо предходната година. Великобритания е втора по добив на олово и никел в ЕС.

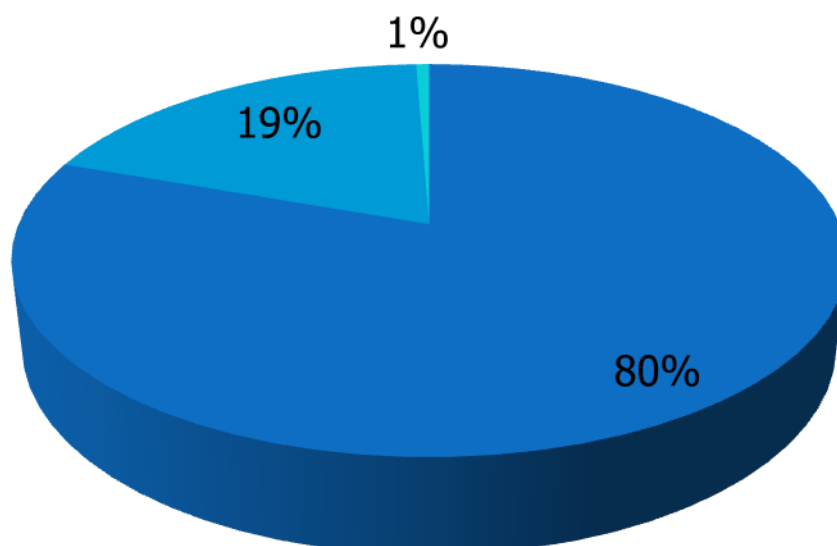
Географското положение на страната обуславя и значителното развитие на пристанищното и морското дело. Великобритания е втора по размер в Европа по отношение на брой и размер на пристанищата, които са над 100 на брой.

Степен на развитие на отделните сектори

През 2020 г. Великобритания все още остава шестата по големина в света икономика. Както е характерно и за другите развити икономики, делът на услугите преобладава с 80% от БВП. Някои от основните сектори, които формират този дял, са професионално, научно-технически дейности и административни услуги (12%); държавен сектор, здравеопазване и образование (19%); бизнес услуги (11%); финансови услуги и застраховане (8%) и недвижими имоти (12%). Великобритания все още е един от големите производители на стоки в света, но делът на производство е едва 10%. Строителството заема 6% от БВП, а земеделието едва 1%.

БВП

- Услуги
- Производство
- Земеделие

БВП на Великобритания
Източник: Office for National Statistics

Енергетика

Енергийният сектор заема 2,5% от БВП по данни за 2019 г., в него са заети 177 000 души. Първи стъпки за либерализиране на енергийния пазар във Великобритания са предприети през 1983 г., а приватизацията се провежда през периода 1990 – 1995 г.

Великобритания развива ядрена енергетика от 1956 година с изграждането на първия ядрен реактор. Във Великобритания работят общо 15 атомни реактора, които осигуряват 20% от електропроизводството в страната. Голяма част от тях ще бъдат изведени от експлоатация до 2030 година. В сектора са заети 44 000 служители. Предстои изграждане на допълнителни мощности от 16GW, в което ще бъдат инвестирани 40 млрд лири.

Преносната мрежа на Великобритания е добре развита като дължината на газопроводите достига 289 000 км, а на електропроводите до 800 000 км. Великобритания е поела амбициозен ангажимент да намали вредните емисии със 78% до 2030 година. Усилията на правителството са съсредоточени в развиване на добива от възобновяеми енергийни източници.

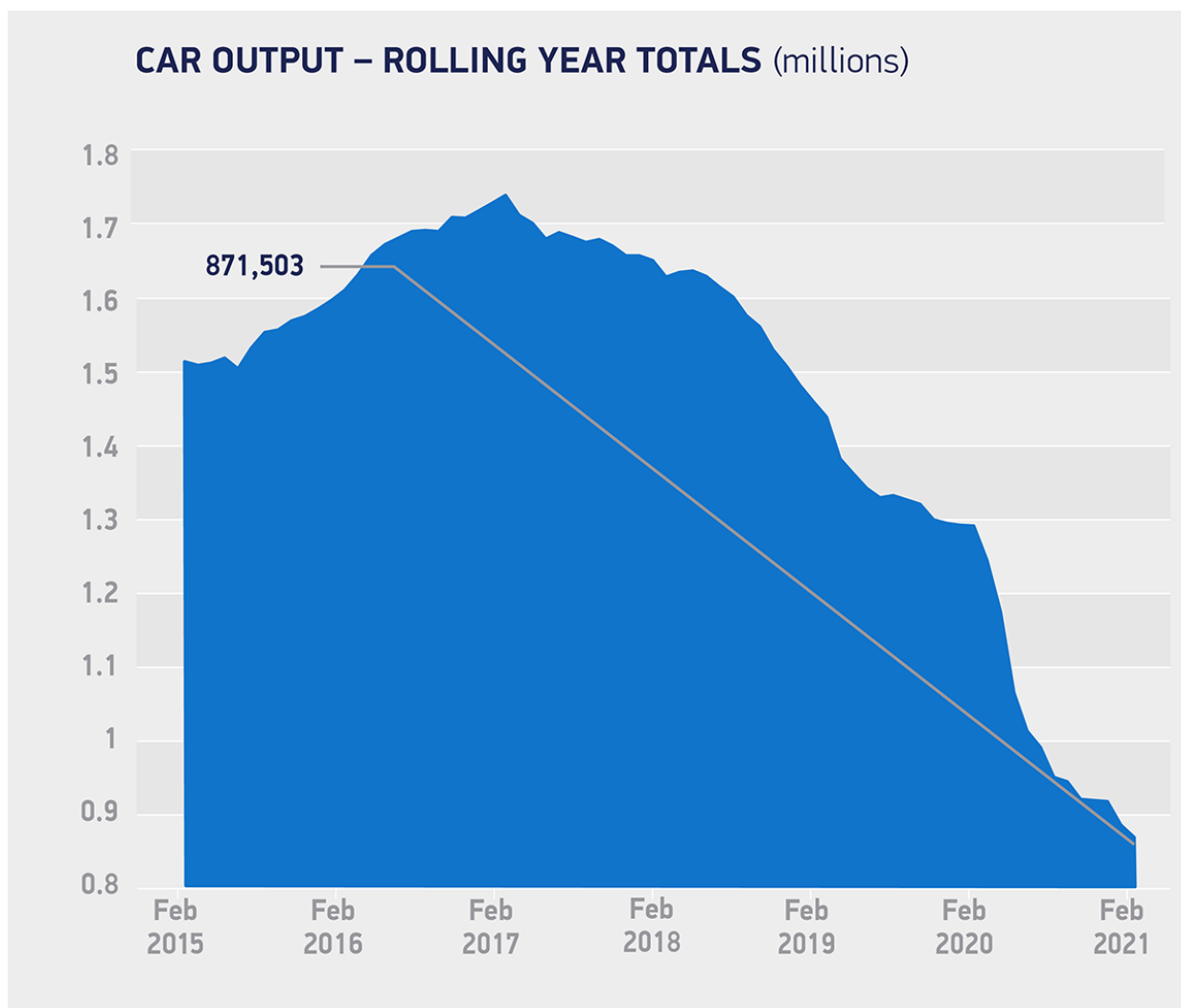
Автомобилна индустрия

Великобритания е един от световните лидери в автомобилната индустрия, а размерът на приходите в сектора достигат до 82 млрд лири годишно. Този сектор е сред най-засегнатите от пандемията от COVID-19.

През 2020 г. са произведени 920 000 автомобили. Автомобилната индустрия бележи спад на производството от 31% спрямо предходната година, който се дължи на намаляване на вътрешното потребление вследствие на новоприети мерки на британското правителство за ограничаване на дизеловите автомобили, Брекзит и най-вече преустановяването на производството и потреблението поради пандемията. В сектора са заети над 856 000 хиляди човека. 81,5% от произведените във Великобритания автомобили са предназначени за износ, като най-големият дял е насочен към страните от ЕС (52,6%). Произвеждат се и над 2,71 млн. двигатели годишно.

Обнадеждаваща промяна е свързана с нарастването на производството на електрически автомобили. Процентът на електрическите автомобили и хибриди достига 19% от общото производство през 2020 г. и отбелязва ръст от 4% спрямо предходния период.

Единадесет от най-големите световни производители са базирани в производствата си във Великобритания, а продукцията заема 12% от британския износ като се реализира в над 100 страни. Великобритания е третият по големина пазар на автомобили в Европа с годишни продажби от над 2 млн нови превозни средства. Във Великобритания са разположени най-голям брой производства на спортни автомобили – „Aston Martin“, „Bentley“, „Jaguar“, „Lotus“, „McLaren“, „MG“, „Rolls-Royce“ и „Morgan“. Инвестициите в научни разработки и иновации достигат до 3.5 млрд лири годишно.

Производство на автомобили във Великобритания
Източник: SMMT

Фармацевтична индустрия и биотехнологии

Фармацевтичният сектор във Великобритания има значителен принос към БВП на страната и е сред най-развитите пет в света. Фармацевтиката заема 7% от британския износ като е изпреварвана само от автомобилната индустрия. Най-големите експортни пазари за реализация на фармацевтични продукти са САЩ (6,6 млрд щ. долара), Германия (4 млрд щ. долара), Нидерландия (2 млрд щ. долара), Китай (1,5 млрд щ. долара), Франция (1,5 млрд щ. долара), Ирландия (1,3 млрд щ. долара) и Канада (1,3 млрд щ. долара).

В сектора са заети над 240 000 служители. По отношение на иновативните медицински и фармацевтични научни разработки Великобритания заема второ място в света. Британско-шведската компания "AstraZeneca" беше сред първите световни производители на ваксина срещу COVID-19.

В индустрията оперират общо 5694 фирми като преобладава броя на малките и средни предприятия (86%). Специфична особеност е наличието на значителен брой чуждестранни фирми (22%), които генерират над 60% от производството и ангажират над половината от работната ръка. Двете най-големи британски фармацевтични компании – „GlaxoSmithKline“ и "AstraZeneca" – заемат съответно 8 и 12 място по пазарна капитализация в света.

Информационни технологии

Информационните и телекомуникационни технологии (ИКТ) във Великобритания имат значителен принос към БВП на страната от 149 млрд. лири или 8%. Секторът е сред най-бързо развиващите се в страната като бележи ръст от 7,9% през 2018 г. и от 30% спрямо 2010 г.

В ИКТ индустрията са заети най-голям брой специалисти. През 2019 г. те достигат до 2,9 млн, което представлява ръст от 40% спрямо 2017 г. За сравнение в другите сфери на услугите са заети съответно 1,9 млн. в строителството, 1,3 млн. в туризма и 1,2 млн. във финансовите услуги.

Най-голям брой чуждестранните инвестиции в страната са привлечени от ИКТ сектора. През 2019 г. размерът на инвестициите бележи рекорд и достига до 10,1 млрд. британски лири, което нарежда Великобритания на трето място в света след САЩ и Китай. Почти половината от инвестициите са с произход САЩ и азиатските страни. Най-голям поток от инвестиции е привлечен от гр. Лондон – 6,8 млрд британски лири. За сравнение гр. Берлин е на второ място с 3,5 млрд лири, а гр. Париж е на трето с 2,4 млрд. лири.

Развитие на отделните подсектори на ИКТ отрасъла във Великобритания

Подсектор	% от общия отрасъл
Компютърно програмиране и софтуеър	36,7
Телекомуникации	24,6
Информационни услуги	7,0
Производство на електроника и компютри	3,8
Услуги и поддръжка на компютърно оборудване	3,3

Секторът е обезпечен от високо технологична инфраструктура. В страната притежателите на мобилни телефонни устройства са над 86%, а интернет потребителите обхващат 96% от населението.

Инженерна индустрия

Инженерната индустрия е добре развита във Великобритания и има значителен принос от 9,3% към БВП на страната. Регистрираните предприятия съставляват 27% от всички фирми като в тях са заети 19% от общата работна сила в страната. От тях 7,7% са граждани на страните от ЕС.

Самолетостроенето е сред най-развитите сектори в бранша и е трето по размер в света. Общо 3000 фирми произвеждат продукция за над 35 млрд. лири годишно, като изнасят възлиза на 30 млрд. Над хиляда самолетни крила на „Airbus“ се произвеждат и изнасят годишно. Съществено е и производството на самолетни двигатели на фирмата „Rolls-Royce“, както и на системи за контрол, климатизация и аудио-визуални системи. Сериозен е приносът на научно-развойната дейност като 26% от общи 120 000 заети специализират в тази област. Значително предизвикателство пред сектора е недостига на работна ръка с адекватни технологични умения, което води до забавяне на необходимата дигитализация в бранша. С цел преодоляване на тази конкурентна слабост, британското правителство отпуска субсидия от 3,9 млрд. лири. Великобритания заема и 6,5% от общото световно производство на космически технологии.

Втори по размер е секторът на отбранителната индустрия. Великобритания заема общо 19% от световния пазарен дял и е втори по размер износител след САЩ (40%). През 2019 г. страната договаря поръчки на обща стойност 14 млрд. лири. Изнасът е насочен предимно към Близкия Изток (почти 80%), САЩ и ЕС. Най-голям е делът на самолетостроенето (88%), следван от пехотна техника (7%) и корабостроенето (5%). Корабостроителната индустрия има принос от 2 млрд.

британски лири към БВП и осигурява 32 000 работни места. Великобритания е четвърти по размер в света износител на системи и продукти за сигурност като през 2019 г. износът възлиза на 5,2 млрд. лири.

Великобритания е най-големият производител на строителна техника в Европа и пети в света с пазарен дял от 25% и общ приход от 13 млрд. лири през 2018 г. Годишното производство възлиза на 60 000 машини и съоръжения в общо 1 500 компании с над 42 000 работници. Шестдесет процента от износа е предназначен за страните извън ЕС, но голяма част от поддоставчиците са базирани в ЕС. За развитието на сектора допринасят значителните държавни капиталови инвестиции от 15 млрд. лири, насочени за подобряване на жп, пътната и ядрено енергийната инфраструктура.

Електрониката и електротехниката заемат 5% от БВП на страната с общ размер на производството от 16 млрд. лири, генерирани от 300 000 работници в 12 000 фирми. Великобритания е нетен вносител на електроника и свързани части като търговският дефицит достига до 22,6 млрд. лири. 20% от британския износ е предназначен за азиатския пазар.

Финансови и бизнес услуги

Секторът има изключително важна роля за британската икономика с принос от 11% към БВП като в него са заети над 2,2 млн души. Лондонското сити е най-големият и най-добре развит финансов център в ЕС както и втори в света след Ню Йорк. Общо 32% от всички финансови дейности в Съюза се извършват в Ситито. Делът на износа към ЕС възлиза на 39%, а от останалите световни пазари най-значителен е обменът със САЩ от 40%.

Лондон е центърът на частното и инвестиционно банкиране като извършва половината от транзакциите в Европа. Над 40% от сделките в международната валутна търговия са базирани във Великобритания, следвана от САЩ, Япония и Сингапур. Лондон е глобален център на търговията с ценни книжа и управлението на инвестиции и запазва водещото си световно място като лидер на вторичния пазар на ценни книжа с 46% пазарен дял.

Размерът на активите в банковия сектор е четвърти по големина в света, като броят на чуждестранните банки (250), регистрирани в Лондон, е най-големият в сравнение с другите финансови столици.

Застрахователното дело е най-големият сектор по размер в Европа и трети по размер в света. Презастрахователния пазар на Великобритания заема 10% от световния пазар на презастраховането.

Великобритания заема 7% от световния пазар на юридически услуги като над 200 чуждестранни правни кантори са установили дейността си в страната. Лондон е водещ международен център за разрешаване на търговски спорове и постигане на извън съдебни споразумения.

Лондон се позиционира и като средище на търговията със „зелени сделки“ като предоставя капитал за дейности, свързани с устойчивото развитие на компании и цели икономики. През последните три години се утрава броят на „зелените облигации“, търгувани на Лондонската фондова борса, като осигуреното финансиране достига до 29 млрд. долара през 2020 г. Поради тясната обвързаност на финансовия и технологичния сектор, Лондон се превърна и във водещ център за финансиране окрупняването на стартиращи технологични предприятия, като осигури заеман капитал в размер на 4,5 млрд. британски лири в рамките на три години.

Независимо от Брекзит, Лондон ще продължи да бъде финансов център на ЕС в средносрочен план.

Данъчна система

Британското правителство си поставя за цел да превърне Великобритания в най-предпочитаната световна дестинация за привличане на чуждестранни инвестиции. С тази цел корпоративният данък беше намален от 28% през 2010 година на 23% през 2013 година, а през 2015 година достигна до 20%. През 2017 г. данъкът беше намален до 19%. Поради значителната задлъжнялост на страната вследствие на пандемията, се очаква повишаване на ставката на корпоративния данък.

С цел насърчаване на иновациите и развойната дейност, Великобритания въведе диференцирана ставка от 10% за приходите от продажба на интелектуална собственост и иновативни продукти, патентовани от британската „Агенция за интелектуална собственост“. Широко навлиза и прилагането на данъчни облекчения за разходите, извършени за развойна дейност като процентът, признат за приспадане на разходи, варира от 130% за големите до 225% за малките и средни предприятия.

Предлагат се и данъчни облекчения за филмовата и видео индустрията под формата на данъчен кредит в размер на 25% от стойността на извършените разходи.

Данък добавена стойност

Ставката на данъка е 20%.

Прилага се и т. нар „гербов налог“, който се налага върху сделки за закупуване на собственост – земя, недвижимо имущество и акции.

Данъчната година започва от 1 април и приключва на 31 март на следващата година.

Изготвил: *Т.Койчева*

Ръководител СТИВ Лондон

21.04.2021 г.